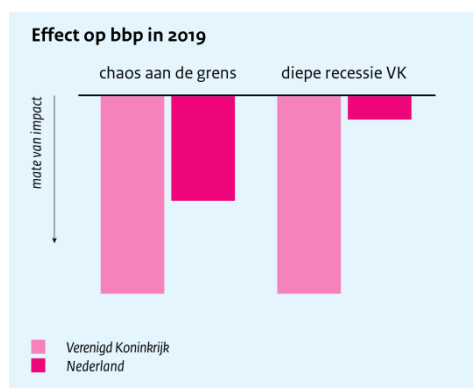

Brexit: Thinking the unthinkable

Er zijn verschillende Brexit-scenario's mogelijk tot 29 maart 2019, van uitstel of afstel tot een chaotische *no-deal* Brexit. De raming voor 2019 gaat uit van een soepel verlopende Brexit, of van een uitstelscenario, met geringe economische gevolgen voor Nederland. Maar als het ondenkbare (een chaotische *no-deal*-brexit) toch gebeurt, zal dit flinke economische gevolgen voor het Verenigd Koninkrijk hebben en in mindere mate voor Nederland. De Bank of England (BoE) schetst de mogelijke gevolgen voor het Verenigd Koninkrijk van een chaotische *no-deal*-brexit. In dit geval zullen er na maart 2019 tarieven en andere handelsbelemmeringen gelden aan de grens. Grote wachtrijen zullen ontstaan, doordat de Britse en Europese grensinfrastructuur niet in staat is om soepel met de extra en onduidelijke douanevereisten om te gaan. In een scenario waarbij bovendien de rente en risicopremies toenemen en de productiviteit wordt geraakt, daalt volgens de BoE in het tweede kwartaal van 2019 het bbp in het Verenigd Koninkrijk met zo'n 8% (a). Ter vergelijking: tijdens de financiële crisis in 2009 bedroeg het bbp-verlies in het Verenigd Koninkrijk ongeveer 4%.

Een chaotische *no-deal*-brexit raakt de Nederlandse economie vooral via de handel. De onderstaande simulaties schetsen het relatieve economische belang van deze twee kanalen. Nederland wordt vooral geraakt door forse verstoringen in de handel tussen het Verenigd Koninkrijk en Nederland (links). Als de infrastructuur van het Verenigd Koninkrijk de nieuwe grenscontroles niet aankan, zal dit leiden tot flinke opstoppingen die kunnen doorschuiven naar de Nederlandse havens en Schiphol. Voor een gevoel van de orde van grootte: als de handel tussen het Verenigd Koninkrijk en de EU (waaronder Nederland) na 29 maart 2019 halveert én in de rest van het jaar niet herstelt, zal dit Nederland een kleine 1% bbpgroei kosten in 2019 (afgezet tegen een raming van 2,2%). Het Verenigd Koninkrijk zou met iets minder dan 2% worden geraakt (b). Deze simulatie gaat ervan uit dat er niet alsnog een oplossing wordt gevonden als de effecten van een chaotische Brexit voelbaar worden. De uitstralingseffecten van een recessie als gevolg van binnenlandse factoren als onzekerheid, hoge risicopremies en inzakkende productiviteit zijn voor Nederland veel kleiner dan voor het VK (rechts). Elk procent bbp-verlies bij dit scenario verlaagt de bbp-groei in Nederland met ongeveer 0,1%. Ten slotte zien we af van eventuele grote effecten op financiële markten, omdat deze afgedekt lijken te zijn door afspraken hierover tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk (c).

Sommige sectoren worden dan zwaar getroffen. Er is een aanzienlijke variatie in de impact tussen de verschillende sectoren van de Nederlandse economie. De sectoren agri-food, elektronische apparatuur en (onderdelen van) motorvoertuigen zullen het zwaarst worden getroffen door een chaotische *no-deal*-Brexit (d). Maar ook bedrijven die afhankelijk zijn van *just-in-time* productie waarbij er nauwelijks voorraden zijn, en bedrijven die bederfelijke producten of levend vee vervoeren, zijn zeer kwetsbaar voor opstoppingen.

(a) Zie Bank of England ([link](#)).

(b) De tentatieve bbp-effecten zijn berekend met het internationale macromodel NiGEM.

(c) zie de *Financial Times* ([link](#)).

(d) Zie OESO ([link](#)) en CPB ([link](#)).